

PEST, OCTOBER 24.

44 szám.

II. FÉLÉV. 1861.

Megjelenik e lap hetenkint egyszer: esütörtökön. Előfizetési díj: helyben félévre 1 frt 31 kr., s egész évre 2 frt 62 kr. a. ért.: vidékre postán félévre 1 frt 66 kr., s egész évre 3 frt 32 kr. a. ért. Az előfizetési pénzek a Szent-István-Társulat ügynöki hivatalába (Lipót-utca, 8. sz.) bérmentesen, a lap szerkesztését illető levelek pedig a „Katholikus Néplap” szerkesztőségéhez (Pest, Zöldfa-utca, 14. sz.) intézendők.

Haynald Lajos erdélyi püspök ó nagyméltóságának főpásztori körlevele.

— A Szent-László-Társulat ügyében. —

Egyházi lapjaink annak idejében terjedelmesebben közölték azon törekvéseket, melyeket hitbuzgó férfiak azon vallásos szándékból, hogy a szükölködő keleti keresztényeknek, főleg az e tájakon letelepedett magyaroknak nevelő-, oktató- és egyéb jótékony intézetek fölállítása által segítséget hozzanak, nevezetesebb hazai vállalatokat, műépítkezéseket, intézeteket gyámolítsanak, és a kath. világegyház közszükségeinek fedezéséhez járuljanak, e folyó év elején megindítottak.

E törekvések határozott alakot nyertek a Szent-László-Társulatban, mely Pesten folyó évi Szent-Jakabhava 4-én nmlgu Lonovics József érsek ur elnöklete alatt teljesen megalakult.

A társulat célját és szerkezetét annak... példányban idecsatolt alapszabályai, valamint a... példányban idezárt egyházi beszéd, melyet a megalakuláskor tartott ünnepélyes „Veni Sancte” alkalmával iszkázi plebános, Szabó Imre mondott, terjedelmesen kifejezi.

A magyarországi nmlgu püspöki kar e társulatot főpásztori helybenhagyásával szentesítette és pártfogásában részesítette. Hasonló rokonszenv mutatkozott irányában a tekintélyesebb hívek részéről is.

Hogy e vallásos és hazafias irányu társulat, mely Erdély védszentjének pártfogása alá helyeztetett, nálunk is pártfogást talál, örömet remélem. Azon magyarok, kik a velünk keletről határos Moldvában letelepedtek, és kiknek fölségeléséről szó vagyon, többnyire Erdélyből származtak oda, és sokszor fájdalmasan értették azoknak írás- és élő szóban előadott panaszaiából, mily elhagyatottságban szenvednek iskolák és nevelő-intézetek hiánya miatt! Ha ennek meggondolása a hazafias érzést az örömet hozandó áldozatra fölbreszti: mily lelkesedést, kell, hogy ébreszsen minden katolikus hi-

vőben a Szent-László-Társulat iránt ennek azon czélja, mely szerint a szorongatásokat szenvedő romai szentszék fölségelésére kíván járulni, nem csak hű, vallásos érzetből az anyaszentegyház látható feje iránt, hanem köteles hálából is azon szentszék iránt, melynek sokat hányatott hazánk iránt jeles tettekben és pénzbeli segélyezésben kitüntetett számos jótéteményeit a történet könyve följegyezte.

Remélem és ohajtom azért, hogy a Szent-László-Társulat nálunk is a méltán megérdemelt pártfogásban részesüljön; mi végre azt valamint a tisztelendő papság, szintugy kedves hiveim figyelmébe különös szeretettel ajánlom.

A társulat mikénti szerkesztésének szabályait a mellékelt alapszabályok eléggé kifejezik. Az első megalakulás módjára nézve a következőket ajánlom:

1) A lelkipásztor, miután a társulat czélja- és szabályairól magának kellő tudomást szerzett, bizonyos meghatározott napra plebániai hívei közül azokat, kiknek hitbuzgóságát és egyházukhozi ragaszkodását ismeri, magához bizalmas tanácskozmányra megkérje. E meghívásoknál a hívek polgári állásának kitünőségére, vagy politikai befolyására csak az olyanoknál legyen tekintettel, kikben ezen kitünőség és befolyás a kath. hithez való ragaszkodással, példás hitélettel járulva találtatik. Ily esetben „ceteris paribus” ezek több figyelmet érdemelnek; ellenben elsőbbség adandó az oly egyszerű híveknek, kik, ha világi befolyással és összeköttetéssel nem bírnak is, de bírnak Isten és egyháza iránti odaengedő szívvvel, önfeláldozási készséggel és eselekvési buzgósággal. A meghívandók számát illetőleg: ez az e czélra imént érintett módon qualificáltaknak a plebániahívek közt találtató számától, valamint továbbá a plebánia-terület nagyságától s hívei mennyiségétől is függ; miszerint a bizottmányba sorozandók, ha lehet, legalább is annyi számmal legyenek, hogy minden egy-egy utca egynek-egynek felügyelete- s gondviselésére bizattathassék.

2) Összegyűjtetvén ekkép a kitzűött napon a lelkipásztor által meghívandóknak ítelt plebániahívek, rövi-

den magyarázza meg nekik az alakítandó Szent-László-Társulatnak célját.

3) A magyarázó fejtegetés után kérdezze meg a lelkipásztor a jelenlevőket: ha valljon hajlandók-e egy, magának ily szent és üdvös célt kitűzött kath. társulatba lépni? Kiemelttévén különösen, hogy csupán hat krajczárt fognak fizetni hónaponként; hogy e hat krajczárt vajmi könnyen megtakaríthatják, ha hónaponként csak egy-egy fertály itallal kevesebbel beelégednek; s hogy e hat krajczárral, ha sokak által fizettetik, egyházukat, hazájokat fölvirágoztathatják, külföldi hitteleiket boldogíthatják, a hivek közös atyja iránti szeretetüket bebizonyíthatják, Isten szent nevét, mi minden hívőnek kötelessége, a hitnek terjesztése és irgalom-cselekedetek gyakorlása által megdicsőíthetik stb. Ne sajnálják ennél fogva e kis áldozatot, sőt inkább tegyék föl magukban, hogy azt, amíg élnek s tőlük telni fog, Isten oltárára letenni fogják, kérvén Őt: fogadja ezt tőlük el, mint fogadási ajánlatot egész családjok földi és örök üdvösségeért, hazájok javáért, egyházuk virágzása- és boldogságaért. . . S ha erre a jelenlevők belépési hajlamukat kinyilatkoztatták, elejökbe adatik az e végre készen tartott aláírási ív, melybe neveiket bejegyzik.

4) Bejegyzés után előadatik, hogy minden plebániaközségben egy bizottmánynak kell alakulnia, melynek tagjai föladata lesz: a község területén tagokat gyűjteni s tőlük a hat krajczárt hónaponként beszédni. Mihez képest az alakulást vezénylő plebános a magukat bejegyeztek ezen N. N. községi bizottmány tagjaik nyilatkoztassa ki, felszólítván őket, hogy ajánljanak még másokat is, kikről tudják, hogy vállalkozni képesek, miszerint a bizottmány tagjai legalább is annyi számmal legyenek, hogy minden utca egy vagy két felügyelőt és gondviselőt találjon közöttök.

5) Ekkép a bizottmány összeiratván, fölhivandók a jelenlevők, mint már annak tagjai: válaszsának maguk közül a plebános mellé még egy világi elnököt, azonkívül egy jegyzőt, ki a levelezést, jegyzőkönyvet és taglajstromot vezeti, s egy pénztárnokot, ki az egyes tagok által gyűjtött és hónaponként beszolgáltatót pénzt őrzi s annak idején a bizottmány rendelkezésére az alesperes útján a megyei hivatalnak beszolgáltatja.

6) Mindez megtörténvén és jegyzékbe vétetvén, az alakulást vezénylő plebános azon nézetből indulván ki, hogy a lelkesedést, a kegyes érzületet, mely az első alakulásnál mutatkozik, folyvást ápolni, élesíteni kell, nehogy elhamvadjon. — mi legcélszerűbben rendes áhitati gyakorlatok által érethető el, felszólítja a jelenlevőket, melyikét az ismert ajtatossági egyesületeknek kívánják plebánia-egyházukban meghonosítani. S itt sorban megemlítendő a lefölségesebb Oltári-szentség, Jézus szívének imádása, a bold. Szűz szeplőtelen szent szívének tisztelete, Rózsafüzér-, Scapulare- és más egyletek, hogy hajlamaik szerint egyiket vagy másikat válaszsák; midőn a választás megtörtént, kérésintézend hozzájuk, miszerint a választott egylet szabályai szerinti közös ajtatosságra bizonyos időben rendszeren összegyűljenek és ezt elvégezzék. Mire lelkipásztoruk által mindig különösen is meghívati és fölkérteni fognak.

7) Végül, miután ez iránt is meg lön a megállapodás, osztassanak el a jelenlevők közt az aláírási iverk, hogy a gyűjtés munkáját Isten nevében megkezdjék s folytassák, s meghatározatván a közelebbi összejövetel napja, a tanácskozmány befejeztetett. Magától értetik, hogy a mely anyaegyháznak filiái vannak, az anyaegyházi bizottmányba a fiók-egyház hiveiből is választatnak tagok.

Ezeket a megalakulás módjára nézve megjegyezvén, a további teendőkre nézve a következő utasítást adom:

a) Hogy a főtisztelendő esperes, ha csak lehetséges, a társulatnak egyes plebániákban alakulásánál jelen legyen, a lelkész ebbeli törekvéseit tanácsával elősegítse; a midőn pedig a kerületi plebániákban a bizottmányok megalakultak, ezek világi és egyházi elnökeit magánál összegyűjtse és ünnepélyes alakításához lásson az az esperes-kerületi bizottmány alakításához lásson az alapszabályok 6-ik §-a értelmében. Ohajtanám, hogy az egyes plebániák és esperes-kerület bizottmányainak megalakulásáról szóló hivatalos jelentés nekem folyó évi Karácsonhó végeig beküldessék.

b) A plebániái bizottmányok elnökei az alapszabályok 3-ik §-a értelmében a társulat előhaladásáról szóló jelentést, valamint az ezen idő alatt begyűjtött pénzt a kerületi esperesnek küldjék be, ki azt azután a püspöki hivatalnak átszolgáltatja. Én részemről a Szent-László-Társulat üdvös céljainak előmozdítása tekintetéből a központi megyei kezelést készségesen elváltaltam.

c) Az ide küldendő esperesi jelentésben különösen kiemelendő, hogy mily ajtatossági gyakorlatokat akarnak a hivek a Szent-László-Társulattal összekötni; hogy a fölmertülő szükséghez képest erre nézve is a kellő fölvilágosításokat meg lehessen adni.

Megtörténhetik, hogy a lelkipásztornak ez ügybeni föllépése vonakodást és csekély részvétet tapasztaland. Ohajtom, hogy e miatt magát buzgóságában, mely minden erőszak színétől tartózkodjék, megzavartatni ne engedje; ha csak hárman is, álljanak bizottmányba, mely magvát képezendi az idővel további növekedésnek. A jó ügy kitartólag képviselve, végre is diadalmaskodni fog Isten kegyelméből. Használja föl a lelkipásztor főleg a bucsuajtatosságokat e társulat ajánlására; gondolja meg, hogy az ő lelkesedése másokban is lelkesedést fog gyűjtani. Ne tekintse a Szent-László-Társulatot csak mint magánintézetet, hanem gondolja meg, hogy az a lelkipásztor és hivei közt azon szorosabb erkölcsi frigygyé nőheti ki magát, mely a vallásos érzületet, a katolikus öntudatot fölébreszti, ébren tartja, neveli és termékeny nyé teheti, s arra képesíti, hogy nehéz időkben is Istenbe vetett tántoríthatatlan bizalommal egyháza érdekeit előmozdítsa.

Végül, miután a Szent-László-Társulat saját szaklapjával, melyben minden a társulatot érdeklő ügyek közhírré fognak tétetni, az Egerben megjelenő „Szent-István- és Szent-László-Társulati Értesítő”, — valamint a Szent-István-Társulat által kiadott „Katholikus Néplapot” és a „Katholischer Christ”-et szemelte ki; ezen, épületes és tanulságos voltuk miatt különben is teljes figyelmünkre méltó la-

pokat a lelkipásztoroknak és kedves hiveimnek azon hozzáadással ajánlom, hogy a plebániák részére a hívők anyanyelvéhez képest a magyar vagy német lapnak egy példányára, ha máshonnan nem telnék, az azt netalán megbíró egyházi pénztárból leendő előfizetést ezennel engedményezem.

Kelt Károly-Fehérvárrt, 1861-diki Szent-Mihályhava 27-én. H a y n a l d Lajos s. k., erdélyi püspök.

Alkonyatkor.

Virágos völgy ölen,
Hol bükklobok alatt
Vidor csevegéssel
Irámlik egy patak,
Kisded kápolna áll,
Ős jámborság jele,
Falát s tetőzetét
Barnás moh nőtte be.

Csendes alkonyatkor,
Midőn a csattogány
Édes-bús hangjain
Elmereng a magány,
Keblemben, mely piheg,
E tiszta zsenge szív,
Hol szent vigaszra lel,
E szép üdvhelyre hív.

Itt térdre hullva az
Ósoltár számolyán,
Imádkozom, a míg
Alunni száll az árny,
Istenhez e honért
Rebegve szent imát:
Hogy deritse reá
A jobblét hajnalát;

S vegye kegyébe föl
E drága nemzetet,
Mely minden nép között
Legtöbbet szenvedett;
Terjessze ki fölé
Szerető kezeit,
S kegyesen hintse rá
Áldása ezreit.

Mely végbevisz dicső,
Halhatlan tetteket,
Oltson szívébe hő
Hazaszeretetet,
És szent egyetértést
Abban, mi jó, mi szép,
Oh! mert csak így lehet
Boldog ez ősi nép.

Zsuppánek István.

A szent olvasó.

A kath. anyaszentegyház octoberhó első vasárnapján kegyeletos s szivemelő ünnepet ül évenkint, tudnil-

lik a szent olvasó ünnepe. És méltán; mert a buzgó hívők serege, szűz Mária iránti hálaérzelmeit lerovandó, szent olvasóval szokta az ég dicső királynéját tisztelni és segítségül hívni; innét az egyház ama gyöngéd anyai gondoskodása, melynél fogva magasztos szertartásait akkép intézi el, hogy hiveinek buzgalma általok czélszerűn ébresztessék s melegen ápolassék.

Talán mi sem forog oly gyakran a kath. ember kezében, mint a szent olvasó: ezzel, mint hü társával s biztos vezérrel indul ő a templomba, bucsuhelyekre s munkájára. Ennek buzgó elimádkozása kölcsönöz lelki erőt s enyhületet a gyámoltalan özvegy- és árvának; ez csöpögtet gyógyírt s vigasztaló balzsamot a szomorú szívére; biztos tapintattal ezt forgatja a világtalan; ez vallás-ismérve egyéb bizonyítékok hiányában a szülőföldje határain kívül elhaló vándornak; ez után epedve nyul a beteg; ebbe, mint reménye horgonyába kapaszkodik, görcsösen szoritva azt ujjai közé, a haladokló, sőt megmerevült kezeit is drága aranykarpercznél is szebben ez fogja körül gyászos koporsójában.

A sz. olvasó, lényegét tekintve, ép oly régi, mint Jézus anyaszentegyháza; a mennyiben már az első századbéli remeték az Isten dicsőítésére többször rebegék el naponkint az „Ur imádságát“ s az „Angyali üdvözetet“ szemlélődő életök csöndes magányában. Sz. Pál remete illetén imáinak megjelölésére bizonyos számú kövecseket használt, miket később könnyebben hordozható, zsinórra fűzött fagolyócskák váltának föl; mostani alakját sz. Domonkos atyától nyere a 13-ik században, kinek különös érdeme az, hogy a sz. olvasót az akkoron létező eretnkségek kiirtására szerzetes-társai közt mindinkább elterjesztvén, és közbeszótt szent titkokkal gazdagítván, tanulságosabbá és üdvösebbé tev. Ezen ajtatosság máskép szent olvasó-füzérnek, vagy rózsakoszorúnak is találóan nevezetik; mert miként a rózsának tövisei, levelei és illatozó virágai vannak, akkép az olvasó-füzérnek is fájdalmas, örvendetes és dicsőséges titkai.

Az anyaszentegyház szellemében gyakorlott sz. olvasó-ajtatosság valamint Isten s az ő szűz Anyja előtt kedves, úgy a hívők buzgalmának emelésére igen alkalmas és czélszerű eszközüül szolgál; minthogy titkai által sz. hitünk történeti főbb mozzanatait hiven előtűkrözve, szűz Anyánk fájdalmait résztvevőleg osztani, örömein s dicsőségén lelkesülni tanít, mi által hitünk szilárdabb, reményünk biztosabb, szeretetünk pedig lángolóbb lesz; és nyílt kátéként tárul föl szemünk előtt, s oly tanító gyanánt kísér bennünket, kinek nemes földadata az élet utain érő fájdalmak és csapások sulya alatt roskadozókat bátorítani, örömeik közt mérsékelni, a jámborság és erény által egy, e földi élet után nyerendő boldog jobblét iránt biztosítani.

Ily előnyök mellett csodálhatjuk-e, ha a szent olvasót a különben fölvilágosodásával hiun kérkedő, de hithideg 19-ik században is a hívők jobbjai közt oly nagy mérvben elterjedve örömmel szemléljük, miszerint nem- és rangkülönbség nélkül milliókra terjed azok száma, kik szűz Mária tiszteletére koszorukba fűződvé, élő-rózsafüzérben rakják le a kegyelem asszonya lábaihoz ajtatosságuk illatozó virágait, melyek a Szent-

lélek életető malasztja égi harmatjával öntözött, soha nem hervadnak el; s szünni nem tudó szent vetélkedésben hangoztatják dics-imájokat tiszteletére annak, kit maga az Isten is Gábrriel követe által üdvözölt Názáretben, kit malasztal teljesnek mondott, kivel az Ur van szüntelen, ki áldott az asszonyok között, kinek áldott méhének gyümölcse, Jézus; neki rebegnek ajkaik magasztaló éneket, kinek fénytrónja körül cherubok és szeráfok örömmel udvarolnak, kinek a világ Üdvözítőjét hordozó méhét, s őt szoptató emlőit a Jézus magasztos tanításán magánkívül ragadtatott evangéliumi nő is boldogokul magasztalt; őt dicsőítik, kinek alázatosságát tekinté az Ur, kit e miatt boldognak mondanak minden nemzetségek, kinek nagy dolgokat cselekedett a hatalmas, kinek neve szent (Luk. 1); szent olvasójjakkal annak hódolnak, ki haldokló Fiának keresztje alatt szerető anyánkká lön, s gyermekeivé fogadott minket.

Valljon sikertelen maradhatna e a Mária iránt ily szent érzelmekben áradozó hívők buzgó imája? Nem hatná-e meg kebelét, s nem indítaná-e irgalomra őt az élet tengerén hanyattatott gyermekei iránt? Oh igen! buzgó tisztelőinek olvasói imája nem hangzik el a pusztában kiáltónak szavaként, hanem kegyelme tengerét dusan árasztja rájuk, sőt már nem egyszer csodákat is mivelt. Hogy többet ne említsünk, midőn 1571-ik évben a mindent tüzzel-vassal pusztító s a nyugati kereszténységet végveszélylyel fenyegető törökök bős hada mindinkább előrenyomult, hogy a tornyok magaslatain díszlő, váltság szent jelét, a keresztet porba tiporva, annak helyére a félholdat tüzte ki: 5-ik Pius pápa, 2-ik Fülöp spanyol király és a velencei köztársaság egyesült seregei Don Juan spanyol herceg vezérlete alatt Lepantónál a törökökön fényes diadalt arattak épen a napon, melyen Romában a sz. olvasó társulatai a bold. Szűz tiszteletére ajtatos körmenetekben hathatós segélyeért folyamodtak. A pápa az ütközet napján hirtelen fölnyitván szobája ablakát, annál néhány perczig mély gondolkodásba merülten állt; aztán pedig a jelenlevőkhöz fordulván, magas lelkesedéssel fölkiáltott: „Félre minden más dologgal! arra jelenleg nincs idő, fussatok a templomba Istennek hálat adni; had-eregünk győz“ (Lonovics, Archaeologia. I. köt.). Így bizonyítá be magát Mária keresztények segítségének.

Ki bírná elősorolni egyesek hálafohászait, melyek által különféle ügyeikben tapasztalt hatályospártfogását, s kiválóan bűnös állapotjokból megtérésüket neki, a bűnösök egyedüli reményének és szószólójának köszönheték? Egy bűneiben megrögzött és számos nagy vétkei miatt saját üdvössége felől kétségbeesett ember, noha halálos ágyán fekvék, még sem akart semmi módon meggyógni. Sz. Vincze erről értesülvén, azonnal a beteghez sietett, s ekkép szólítá meg: „Édes barátom! tudod, hogy Krisztus Jézus éretted meghalt, s te mégis kételkedel az ő irgalmasságán? Oh mennyire sérted ez által azt a nagy szeretetet, melylyel ő irántad viseltetett!“ Erre azonban a szerencsétlen ember oly feleletet adott, milyent a gonosz lélek is alig adhatott volna, mondván: „Hasztalan! én el akarok kárhozni, hogy Krisztusnak ez által is szomorúságot okozzak!“ — „Én pedig, viszonzá a szent, a kárhozattól meg akarlak menteni, hogy Krisztusnak örömet szerezzek.“ A beteg kinos vonaglásai

közé gunyos mosoly vegyült. De Vincze a körülállókhöz fordult, s föl hívá őket; mondanák el vele együtt a szent olvasót, hogy a boldogságos Szűz esedezése által ezen megátalkodott bűnös a megtérés malasztjában részesüljön. Az Istenbe vetett bizalommal megkezdett imádság fogatos is lön. A szent olvasó közepén zokogni kezdett a beteg: az isteni malaszt leharmatozott fásult szívére. Az olvasó végét már maga is mondá a körülállókkal; mire mindnyájan hangos zokogásra fakadtak. A megátalkodott szív egészen meglágyult, s a beteg őszinte gyónás és töredelmes bánat után adta ki lelkét. (Alvinczi Ferencz, Erkölcsi példák.)

Említsük-e ama szellemi s anyagi hasznokat, melyeket a Sz.-Olvasó-Társulatok oly dusan eredményeznek? Ha föl sem mutathatna egyebet ily társulat azon, tagjait egybefűző testvéries köteléknél, melynél fogva a jólét- és balsorsban egyiránt osztoznak, életre-valóságát és üdvös voltát már ez is eléggé bizonyítaná. Ezen gyöngéd s az első keresztények életére emlékeztető viszonyoknál fogva, ha valamelyik társulati tag megbetegszik, azonnal imájokba foglalják őt, mi mindaddig folytatatik, valamig föl nem gyógyul; ha pedig a kérelhetlen halál hideg keze valakit leszakít közülök e rzsakaszoruból, akkor bánatos kebellet állják gyászravatalát körül, olvasó-imáik közt kísérik ki porhüvelyét temetői csendes nyughelyére, sőt az érette bemutatott vértőlküli áldozatok által enyhet is nyujtanak a közölök elköltözött lelkének. — Van még azonban ezenfölül egyéb is, mi miatt kell, hogy tisztelettel hajoljunk meg e társulat előtt; s ez — a munkás felebaráti szeretet műveiben s főleg Isten dicsősége előmozdításában áll. Nem jelentéktelenek ugyanis azon áldozatok, melyek e tekintetben folyvást vétetnek igénybe. S kérditek talán, hogy honnét, mily forrásból kerülnek ezek elő? Azon szeretetfillérekből, melyeket minden panasz nélkül oly örömet raknak le e szent célra annak egyes tagjai.

Ezen társulatokban és általuk szembetűnőleg mutatkozik az Isten áldása. És mégis, fájdalom, miként minden egyéb intézményei a kath. anyaszentegyháznak, ugy eme neme az ajtatosságnak sem ment a vallástalanok megtámadásának nemtelen s aljas nyilatától, kik szemtelen gunyolódásaikkal, miutha a sz. olvasó csak haszontalan idővesztegetés, avagy csak a könnyen hívő együgyűeknek való volna, az ajtatoskodók buzgalmit csökkenteni, vagy őket épen attól elpártolásra is bírni nem bírulnak. Oh, de ne hagyjuk elámitatni magunkat! hiszen a bármily egyszerű, de szívből fakadó ima soha sem mondható hasztalan időtöltésnek. Sz. Pál szerint az ajtatosság mindenre hasznos; a tudós és mivel ember kezeibe csak ugy odaillik az olvasó, mint az utolsó kolduséba. Ha a szent életü koronás fejedelmek, apostoli lelkületü püspökök s a győzhetetlen Hunyady nem szégyenlék, sőt magasztos kötelmeikkel igen összeférőnek tekinték ily ajtatosság gyakorlatát: bizony akkor e miatt napjainkban sem lehet valakinek oka pirulni. Sőt ha valaha, épen napjainkban, kettőztetett buzgalommal tiszteljük e nemével is az ajtatosságnak szűz Máriát, magyarok nagy-asszonyát, országunk őt patronáját, forróan esedezve kegyes színe előtt, miszerint a sz. olvasó királyné-asszonya hathatós pártfogása által a bűn hatalma megtörtvén, az erény országa pedig ter-

jedvén, az annyira ohajtott béke olajága hű magyar népe közt fölvirulván, az egyház szorongatott szentséges feje megvigasztaltatván, az eltűnt jólét s mindennemű boldogság hajnala ismét mielőbb földerüljön!

Virter Lajos.

Egy tekintet az oláhországi kath. hivek helyzetére. *)

Miután a valószínűleg régebben tervezett és a dicső szent László magyar királyról nevezett társulat f. é. pünkösd-havának 5-én tartott közgyűlésében valósággal megalakult: ezen nemes és vigasztaló ténynek természetes következményeül tekintendők amaz alapszabályok, melyek az imént említett alkalommal szerveztettek. Jóllehet pedig ezen alapszabályokban rejllő bölcs intézkedésnek czélszerűsége már első tekintetre is félreismerhetetlen: mindazonáltal a társulat magasztos czélja leginkább azon örvendetes tünemény, melynek láttára egy részről a keresztyének, másfelől pedig a hazáinak keblében az örömmel és lelkesüléssel mintegy túlvilági érzelme gerjed, ki elég szerencsés olvasni és tudni, mikép a Sz.-László-Társulat czélja: a szükölködő keleti keresztyéneknek, és ezek közt kivált az ezen tájakon letelepedett magyaroknak a nevelő-, oktató- és egyéb jótékony intézetek fölállításá- s fűntartására segítséget nyújtani; azt, hogy a mondott társulat ezenkívül még a hazai vállalatok, műépítkezések s intézetek gyámolítására, de sőt az egész katolika világegyház köz-szükségeinek fedezésére figyelmét kiterjeszti, most iten csak melesleg említvén.

Az imént említett czélnek magasztosságát fontolóra véve, jelen sorok közlője bátorodik a társulat figyelmét kitézőtt földadata értelmében délkeletre vezetni. Nem oly távolság ez, mely a társulat segélykészségével kivételre nézve daczolna; édes hazánk tőszomszédsága tétetik figyelemtárgyul, azon tőszomszomszág, melyet régebb földirati magyar elnevezéssel Havasalföldnek szoktak keresztelni, míg jelenleg ugyanazon földterület Oláhország neve alatt inkább ismeretes.

Közlőnek nem jutott ugyan osztályrésziül népek és orszá-gok tapasztalhatása tekintetéből nagyobb pénzösszegek mikép-használásáról rendelkezhetnie, mégis azon körülményekbe hozatnia (szerencsére vagy ellenkezőleg? — bajos meghatározni) sorsává lön, hogy a főnebb említett Havasalföld egy részét ismételve átutazza. Így történt ez a f. évi nyár folytán is. A fővállalt hivatal parancsszava köteleességül tette megjárni Oláhország jódarab területét, a mi ugyan — mellesleg mondván — nem is állott a készséggel éles ellentétben, leginkább, mert a kivánsóság viszketegye győzelmet arathatott még a magasabb kornak vonakodásain is, azon egyszerű szempontból, valljon az annyi politikai lármák közepett lehetend-e Oláhországban valami épületesbet szemlélni, mint ezt ezeltt hat évvel a tapasztalás csak tagadásban nyilvánította?!

Nem lehet kétségbe vonni, hogy az anyatermészet maga irányában következtetés maradt Havasalföld elnevezésének tökéletesen megfelel; mert még május és június havakban is annak némely hegyláncolatai a szó szoros értelmében hóval fődvek, az utazónak ily időben nem kis kedvetlenítésére, ki az alvidéken elterülő hőségből a magasokra hatolva, csipős hideg szelekkel szembesülni kénytelen, melyek a fagyalt lég töme-gét gördítik az aljra. Egyébiránt a magas, ugy szólván, az egekkel daczó hegyormok, majd szikláikkal rémületes szépségben mutatkozva, majd erdeik és növényzetök legkülönbözőbb tarka vegyületével elterjeszkedve, a szemeket nem csak változatos, de igen érzékeny kellemebbe ringatják. A felülről lefelé zuhanó nagyobb és kisebb, gyakran a féktelenségig kiesapongó folyamok és patakok áldáshozólag árasztják el az elte-

rülő mezőségeket, melyeknek jó rögeiről itelve, mindenki azon öntudatra, vagy legalább sejtelemre jutna, mikép Havasalföldet a világ első népe is büszkén vallhatná honának; azonban a jelen közlésnek nem czélja a nevezett ország földleirati bővebb megismertetése, hanem maga a vallásilag, szellemileg, vagyis tudományilag mennyire kifejlődött ember.

És a teremtésnek ezen elhírhedt koronája Havasalföldön miben felelt meg eredeti rendeltetésének s legmagasb hivatásának? A csak valamennyire méltányos közlőnek legkevésbé sem lehet szándokában, előterjesztését valamely nép rovására szerkeszteni; mindazonáltal, hol a dolog valódi mibenlété tárgyalatik, ott az igazságnak tul kell szárnyalnia nem csak a félénk, hanem még az óvatos mentegést is; s e szabály itt helytűt rendén van, és a mondandókra méltán alkalmazható. Már az utának egész a nyaktörésig fenyegető elhangyagolása, a falvak rendetlenség, a lakhelyek piszkos nyomorékossága, még a hivatalos közlekedés eszközeinek is oly modorbani idomultsága, mely még Tatárország sivatagjainak is pontos párhuzamoságára emlékeztethet, az utazóban azon gondolatot ébresztik, mikép még nehezen érkezett volna el azon időpont, melyben joggal vagy legalább tétovázás nélkül el lehetne mon-dani, hogy az oláh nép a művelődésnek csak félszeges fokára is már fölhatolt volna. Itt minden emberi mű avatottság hiányában inkább csak egy bámulandó lomhaság kifolyásának nyomorék szelleményeül tekinthető.

De ha netalán az illetén jelenetekből a műveltség fokozatára valami következtetést egész bizonyossággal vonni nem is lehetne, tudva levén, mikép a szegénységben visszatűkröző látványok gyakorta nem annyira a lomhaság, miut inkább az előhaladást gátoló körülmények sajnos eredményei: mégis a mostani dáco-románok jellemét tekintve, ezen népről más fogalmakra jutandunk, mint a minőket (ha ugy tetszik) ósapá-ikról, a romaiakról, valaha olvastunk. És ezen meddő jelenet-nek mi az oka? Bizonyára többek közt nem más, miut a bensűlőtteknek a lomhaságra hajlandóságán kívül a tudomá-nyosság teljes nélkülözése, a szellemi művelődés teljes elhangyagolása. Elemi iskolák — kivéve némely terjedelmesb vá-rosekat — majd mindenütt hiányzanak; nem levén tehát inté-zetek, hol a nemzet sarjadékának alkalom nyitnának szelle-miebb magasultságra, nem esoda, ha a szemléelő mindenfelé csak a vastag tudatlanság példányképeivel találkozik, annyira, hogy még maguk a keleti egyház papjai is (kiváltkép a falu-kon) e tekintetben hiveiket híven képviselik, kikről az osztá-lyozás azon megjegyzést teendné, mikép ők az írásban és ol-vasásban, ha nem is épen semmi, de bizony törpe munká-ságot tanusítottak. Egyébiránt remélni lehet, hogy a mostani fejedelem arravalósága és a lángoló nemzeti érzelmek e hiányt a közel jövőben helyre ütendik, első hatásukat a szellem ne-mesítésének lendületére intézendők.

A papság tudományossága ily karban levén, magától értetik, mily fényben tündöklék Havasalföldön a keleti egyház. De háta nyugati? Fájdalom, nem jutott azon szerencsénk, minél-fogva a nyugati egyház hiveiről valami sokkal örvendetesbet mondhatnánk. Ezeket illetőleg azonban az okok mostohaságai az okozatot legalább némi részben menthetővé teszik. Már azon eljárás, melylyel a keletegyháziak a nyugatiak iránt visel-tetnek, az utóbbiak lehagoltságára nyomatékos eszközül szolgál. Tény az, hogy a katolika hitvallás követői, ha nem is egyenes üldöztetésnek kitéve, de mindenesetre igen gyak-ran a rajongó köznép gunytárgyaivá aljasítottak, az anyai tejjel beszívott gyűlölet következtében alávaló „nyugati pogá-nyok“ czimével boszantatván, mint ezt az ott létező sz.-fereu-nyiek tapasztalásban gyökerezett állítása egyhangulag bizo-nyítja; amugyis gyakorlatban levén, hogy kik a katolika vallástól hozzájuk pártolnak, mint volt pogányok újra kereszteltettek. Ily nemtelen elnevezés hallatára a hitében tántorit-hatlan katolikus tudhatja, valamint hogy tudja is köteleességét; meg kell azonban vallani, mikép az olyan gunyolódásoknak káros hatása is lehet, részint, mert a sértett keblekben visz-zatorlási vágyakat ébreszt, mi a tisztább katolikus fogal-makkal ellentétben áll; részint, mert a helyiségből fölmerült körülmények tiltakozásai csak a gunyolódónak előnyére szol-gálván, a kényszerített hallgatás vagy fojtott bosznuérzetben

*) E jeles s nagyérdékű emlékiratot, melyet ft. Nagy Pál, a capisztráni ferencziek tartományi főnöke a Szent-László-Társulat elnök-ségéhez intézett, egész terjedelmében közöljük, hogy a t. olvasó-közön-ség, belátván, mily czél- s korszerű volt egy oly társulat alakítása, mely-nek egyik főfeladata szükölködő keleti hitsorsosinknak s magyar vére-inknek égető vallási és szellemi szükségekben segítkezéseket nyújtani, mind maga lelkesüljön, mind pedig másokat lelkesítsen ez üdvös társulat pártolására.

hullámszik szét, vagy pedig az amugy is privát vállalat- s üzérkedéseikben szórakozott hívek kedületét vallásbeli közömbös-ségre fokoztatja.

(Vége következik.)

Katholikus hitelet.

Veszprém, oct. 14-én 1861. Ft. szerkesztő ur! Vannak tudós moralisták, kik előtt még az alamizna sem kedves, ha csak az ember összevont szemöldökkel és síró képpel nem adja; s vannak, kik, ha az ember multság közben, vagy mint ők mondják, pobarazás között tesz jót másokkal, legalább is egy kilenczven kilencz század részt s még néhány félfertályt leszámítanak a jótétemény becséből. Mennyiben van igazunk, nem vitatom; mások tetteinek indokait nyilvánosan bírálgatni s Isten jogába avatkozni nem szeretek, annyit mondhatok tapasztalásból, hogy a szükölködőnek az alamizna mindenkép jól esik; s ha valaki Jézus nevében jó kedvvel, vidám arccal segíti őt, még lelki vigasztalásban is részelteti.

Mikép fogadja a Szent-László-Társulat az ide mellékelt igénytelen adományt, meg nem mondhatom*), de hogy mi a legjobb szívvél nyújtjuk azt, erről biztosíthatom; pedig ugyan csak széles kedvében volt ám az adományozó társaság!... Folyó hó 6-án ugyanis a veszprémi egyház megyébe kebeleztet kiliti plebániában nt. Szabó György ur beiktatási ünnepélye tartatott meg ngs és ft. Bogcha Ferencz karád-kerületi főesperes ur által; a vidékről rendkívüli számmal összetódult, ünnepiesen öltözött hívők tarka serege, harangok zugása, a templom és plebániához között fölállított iskolai növendékek s a koszorukkal diszitett pór-leánykák ez egyszerű falusi ünnepélyt a természetes egyszerűség költőiségét megértők előtt meghatóbbá tevék, mint a pazar fényvel kiállított költséges városi ünnepélyek. Nem akarom olvasóim türelmét a szokásos szertartások leírásával fárasztani, csak annyit jegyzek meg, hogy rendezője ügyesség tekintetében dícséretet, a vallásos áhitat- és szellemi életre gyakorolt jó hatásáért pedig Isten után hálát érdemel. A szent mise-áldozatot helybeli plebános ur egyházi segédlettel végezte. Az ünnepélyt, mint mindenütt, Kilitiben is lakoma követte, fűszerezve fésztelen nyájas társalgás- , vidám kedv- és igazi magyar barátsággal. Valamint ünnepély lakoma nélkül, ugy lakoma felköszöntések nélkül magyar emberek között ritkán esik meg; hisz a magyar embernek szíve annyira tele van érzellemmel, s szíve dobbanásaival nyelve is együttjár . . . . Kilitiben is gyönyörködhetünk a szelleműs, részint komoly, részint élezes. mulattató felköszöntésekben; legelőször is a nap hőse, a helybeli plebános ur emelt poharat, s beiktatását menyegzőnek nevezvén, egy igen talpra esett áldomásban éltette az egyházat, hazát, a nm. megyés püspököt, a ft. veszprémi káptalant, mint kegyurát, és pedig mind testületileg, mind különösen a jelent volt főesperest, ft. K o r o n e z László ő nagyságát, mint tagjait a nevezett káptalannak, végre összes vendégeit és híveit. Erre főesperes ur ő nagysága kelt föl, s előhaladt korának daczára is megtartott fiatalkori kedélyességével válaszolt az egybegyűlt vendégek zajos tapsai közt; különösen a felköszöntő urnak hazaszere-tetre vonatkozó szavaira válaszolá, hogy az egyház- és hazaszere-tetettel tettekkel kell megmutatni; mutassuk meg, mondá, mi is, hogy még multság között sem feledkezünk meg ezek-ről, s hozunk némi áldozatot a haza oltárára. Erre elővönván tárczáját, „e husz új forintot, szolt, a Sz.-László-Társulat segélyezésére ajánlom.“ Példáját az egybesereglett vendégszoru is követé, s így gyűlt össze 30 fr. 30 kr. a. é. és egy es. arany, mely összeget én bizalommal küldöm át az említett társulat részére. Adja Isten, hogy a közrészvét ápolása mellett e társulat oly gyümölcsöket teremjen, minőkre — annak nemes cél-ját tekintve — reményeink jogosítanak. A kiliti völegénynek pedig szívből kívánom, hogy legyen élete oly szép és lelki örömmel teljes, minő szép s a természet bájaival fölékített e kis magyar-tengerparti táj (Balaton), hol napjait eltöltheti;

*) A leghálás köszönettel. Vajha a nemeslelkű példaadás ország-szerzte minél többeket méltó követésre buzdítana! Szerk.

s adja Isten, hogy nem sokára az én menyegzőmben is részt vehessen!

Pozsony, october 14-én, 1861. Isten-áldás a hosszú élet, az öregség, mit oly sokan vágnak elérni, de keveseknek ada-tik meg. A királyi zsoltáros megénekli az öregkort, mint Is-tennek különös ajándékát, melylyel azok áldatnak meg, kik jámborul élnek, félvén az Urat. Jutalomnak, áldásnak mondja az Ur az öregséget a jámborokra nézve: „Tiszteld szülőidet, hogy hosszú életű lehess a földön.“ A jámbor öreg olyan, mint az edzett hadvitész, kit nem rettent meg sem az ellen sokasága, sem a rá szegzett halálos fegyverek kegyetlensége; bátran tekint ő egykép az ellenek és halálnak szemébe. A jámbor öreg megmosolyogja a világ ezerszínű czéljait; ellenáll a gonosz sugallatoknak, a szenvedélyek ösztönzéseinek, békével viseli az üldözést, rágalmat, sanyarúságot; mert Istenben bízik s akaratát Isten akaratának ellenszegületlenül alája vetni egy hosszú életen át megtanulta. Olyan ő, mint a hatalmas tölgy, a legszilajabb viharok közepett szilárdul áll; mélyen gyökerez-vén szívében azon vallásos meggyőződés, hogy Isten a benne bízókat nem hagyja el soha. Ily jámbor s tisztos öreget, Jézus Krisztus agg papját van szerencsénk tisztelni szerzetünk érde-mes tagjában, nt. Sallay Ferdinandban, kinek az Ur nem csak hosszú életet adott, hanem az öregség legszebb koroná-ját is nyújtotta, midőn jubilaumi áldozatát, félszázados miséjét Szölgyénben (Esztergom-megye) mult septemberhó 29 én nyilvános ünnepélylyel bemutatta. Tehát félszázad vonult el a mi tisztelt aranymisésünk fölött minden viszontagságaival együtt azóta, midőn a püspök kezei által fölszenteltetett s az első zsenge áldozatát lelke örvendezésével bemutatta. Sokat fáradozott érdemes aranymisésünk, midőn az egyház s a szerzet javára áldozatul hozá erejét s tehetségeit, s részint mint egy-házi szónok az Isten igéjét hirdette, a betegeteket ápolta s vi-gasztalta, részint pedig mint tanár a szerzet növendékeit előbb a bölesészeti s utóbb a hittudományokban 12 évig oktatta. Fáradozott, midőn tanítási éveinek végeztével több zárdát, neve-zetesen a pápai, andacsi, pesti, esztergomi zárdákat és a komá-romi székházat 20 évig mint gondos előjáró kormányozta; mely fáradaimaiért őt a szerzet a legérdemesebbek közmé sorozván, rendtanácsossá választot. Tevékenysége nem ismert nyugal-mat, hanem fáradozott e közben és sokat szenvedett azon gyász-émléki években, midőn tetszett a Mindenhatónak edes hazán-ka többféle esapással meglátogatni, melyekben a sujtott népek-nek vigasztaló papokra legnagyobb szükségök vala. Így a ré-mes emlékü cholera idejében, 1831-ben, mely, mint a vihar a fának érett és éretlen gyümölcsét s ágait, a szülőket t. i. gyermekeikkel együtt pusztította; midőn Pápa városában, hol aranymisésünk akkor zárda-főnök vala, naponkint előbb 20-30, később 40, sőt september 27-én 85 ember esett áldozatul, ak-kor ő hat szerzetes-társával együtt éjjel-nappal pihenés nélkül vitte a vigasztalás kenyerét a betegekhez, ápolta a csak nem reményt vesztett haldozókat; és ámbár ezen epemirigy 1200-nál többet elragadott, Isten segedelme tevé, miszerint e szörnyű mirigy sem ő neki, sem hű szerzetes-társainak nem árthatott. — Az ünnepély alkalmával nt. P i r y Czirjék atya, szerzetünk tartományi öre lelkes be-szédet tartott; s nem mellőzhetem, hogy szivreható zárszavait ide ne igtassam: „Nincs egyéb hátra most már, ugy mond, járulj az Isten oltárához te, Krisztusnak öreg szolgálja, és mut-sd be áldozatodat a Mindenhatónak és pedig tenmagadért hálaadásul, mivelhogy öregséged és papságod legszebb koszo-rujával fölékesített, és kérd őt, hogy szentelje meg életednek hátralevő éveit; mutasd be rég az Urban nyugvó szülőidért, kedves testvéreidért s minden rokonidért, mondj áldást po-raikra, hogy, kik most jubilaumi áldozatodban itt részt nem vehetnek, nyerjék el az Urtól az élet koronáját; mutasd be nagyérdemű kézvezetőidért, különösen pedig ifjuságotdól fogva szíved leghűbb barátjáért, ft. Tölgyessy István helybeli plebános s kerületi esperes urért, kinek irántadi folytonos jó-ságát csak a Mindenható jutalmazhatja meg; ugyszintén ajánld föl a jubilaumi áldozatra megjelent s kegyetlennel részt-vevő papságért és a buzgó hívekért; mutasd be szerzetes társai-dért, kik között már 54 évet töltöttél; nem különben szegény szerzetünk érdemes confraterjeiért, s a te élő s megholt jótévői-

dért; s kérlek, emlékezzél meg rólam is, igénytelen rendtársadról. Végre emeld föl lelkedet, s imádkozzál ama kenetteljes fohászszal, melylyel bibornok herceg-primásunk s érsekiünk ő eminentiája az ő dicső aranymiséjekor fohászzkodott, és mondd te is: „Uram Jézus! ime a te szentélyed földjére borulván, teljes szívemből felsobajtok: Atyám vagy te, Istenem és hatalmas segedelmem! Fogadd el üdvösséges jubilaumi áldozatomat azon jótéteményeid emlékére s hálaadására, melyeket nekem felszárad alatt bőven nyújtottál. És ha az én papságom napjait a vénségre s ősz-korra kinyújtani rendelted, tekintis reám, könyörülj rajtam, — igazgasd lépéseimet szavad szerint, és ne uralkodjék rajtam semmi bűn!” — Mi pedig azért esedezünk az Urnak, hogy vegye kedvesen jubilaumi áldozatodat, és az ő kegyeinek áldását harmatozza le terád és mindnyájunkra! Amen.“ Horváth Ernő, sz.-fer.-r. áldozár.

Sátor-Alja-Ujhely, october 7. Olvasva a „Katholikus Néplap“-ból, mily szép jelenségei vannak a Krisztus hitének országunk szerte, lehetetlen az igaz hívőnek nem örülnie. Én is kezembe veszem igénytelen tollamat, s írok a gör. szer. katolikusok ügyében. Ezekről el lehet mondani, hogy általában szegénynek nem csak falu helyeken, de még a városokon is. — Nincs, ki minket támogasson és pártfogoljon. Minden, a mink van, csak a néptől van; ezzel pedig, mint szegénnyel, ritkán lehet valamit olyat kezdeni, vagy a célnak megfelelőleg bevezetni úgy, hogy annak hire országszerte a lapok hasábjain is elterjedhessen. Magunk ha teszünk is valamit, akkor is az írás szerint haszontalan szolgálknak tartva magunkat, szerénységünk visszatartóztat azt kihirdetni. Egyházainknak kegyuraik ugyan vannak, mint például Zemplénben, hol a munkácsi püspökség alá tartozó javadalmaknak, bizton lehet mondani, a fele kegyuri javadalom; de a kegyurak, fájdalom! egyházaink irányában még a boldogabb időkben is alig tettek egyebet a pap-ajánlason (praesentatio) kívül, sőt újabb időkben erről is szeretnénk lemondani. Megyjét bőlesen kormányzó püspökünk, Popovics Bazil ő méltósága, kit az Isten még számos évekig éltesse, e tekintetben erőlyesen járt el; a pap praesentálási jog gyakorlata mellett a kegyuraktól egyszersmind áldozatot is kívánt. Sőt, mint tudom, egynek előterjesztését addig nem erősítette meg, míg kötelezvényt nem adott magáról, hogy a hiányokon segíteni fog. De valamint mindenütt van kivétel, úgy kegyuraink között is találhatunk némelyek, kik az Isten dicsőségére szívesen tesznek le legbiztosabb kamatra tőkét. Ilyen a mi kegyasszonyunk is, herceg Prezenheimné ő kegyelmessége, ki mindenütt, a hol ő kegyurnő, minden lehetségeseket pótol s vallásos buzgóságának mindig tanujeleit adja, a sátor-alja-ujhelyi gör. kath. egyház irányában is, valahányszor meggyőződik a szükségéről. Ha tehát szegény hűveink közt, miként említém, van valami virágzó: az leginkább a papok buzgóságának tulajdonítható, kik üdvösen tudván vezetni hűveiket a kitzított ösvényen, felbuzditják őket az adakozásokra. Hűveink, lehet mondani, még eddig bírnak az Isten országát, mely a jámbor szegényeknek van az Üdvözítő által megígérve; bennök valamely megrögzött gonoszságnak csirájára eddig még nem hajtott ki annyira, hogy őket hitők irányában hidegekké tette volna; ők meleg szívvel viseltetnek egyházaik iránt mind éltőkben, mind pedig halálzásunkkor, a végrendelezésnél. Ez utóbbinak főmaradandó emlékü példáját nyújtá egy itten nem rég meghalozott özvegy asszony, ki érezvén, hogy nem sokára ütni fog életének utolsó órája, maga jött a lelkész urhoz, nt. Fesztőry Tamás szentszéki tünközhöz tarácsot kérni: tüzné ki a pontokat, milyen rendben hagyja egész szegénységét az Isten dicsőségére; hogy így utód nélkül kellvén meghalnia, legalább tudja, mi célra fog fordítani, s hogy azután Simeonként békében adhassa át lelkét annak, a kitől van. A buzgó lelkész az iskola körüli rég tervezett, de nem teljesíthetett teendőket tartva szem előtt, arra buzditotta az özvegyet, hogy egy iskolai harangra 50, a tanító csekély fizetése nagyobbítására kamatoztatás végett 80 frtot au. ért. hagyományozzon. A lelkészhez bizodalmasan járult asszony elfogadta a tanácsot s a szerint intézkedék végrendeletében; ezeken fölül minden ingó és ingatlan vagyonát a templomra hagyta. Buzdítson e példa minden jámbor keresztény tehető embert! — Az iskolai harang már föl is van állítva. Az iskolára

vonatkozólag megemlítem még, hogy az mai napon vette nálunk kezdetét; s bár rendetlenül járó gyermekekből áll. mégis az előmenetel szép, mert a lelkész ur mindig eléggé kiképzett tanítókról gondoskodik és maga is utánalát szorgalmasan; ez áll a vidéken levő iskoláinkról is, hol a lelkészek szintén buzgóan fáradoznak a nép nevelése körül; egyedül azt kell fájdalommal felhoznom, hogy a tanítók fizetése igen csekély s még ezt sem lehet beszédni. A megbukott rendszer alatt sokat ígértek, de mitsem tettek; a fizetéseket helyenkint megalapították, de azok beszédését erőlyesen elő nem segítették. Most vártunk többet; ne adja Isten, hogy csalatkozzunk!

Mihalovics Dániel, segédlelkész.

Nagy-Körös, october 20. A vallásosságáról ismeretes Szapáry Ferencz, született Almásy Rozalia grófnő, Alberti birtokán, közel a vasut-vonalhoz, egy terjedelmes szép park közepén, e nyár folytán egy goth-stylben épült gyönyörű családi kápolnát és ez alatt családi sírboltot emeltetett, felszerelvén azt grófi fényvel és nemes izléssel. E díszes kápolna, Albertinek, hol eddig kath. templom nem volt, méltó öröme és büszkesége, folyó hó 19-én szenteltetett föl ünnepélyesen mélt. Peitler Antal váci püspök által teljes egyházi segédlet mellett, jelen levén ezen egyházi szép ünnepélyen az alapító grófnőn kívül gr. Szapáry István, báró Venkheim Lászlóné, szül. Szapáry Franciska grófnő, az ajtosság példánya herceg Auerspergné, született Szapáry Sarolta grófnő és számos az albertii hívek közül. A tisztelt grófnő vallásos buzgóságának ezen emléke szolgáljon hosszú éveken át az ajtatos grófnő és a nemes grófi család minden tagjának a lelki öröme és vallási vigasztalás esendes helyeül az élet zaja között, és a kápolna homlokára tűzött kereszt, hitünk e szent jelvénye, hirdesse a késő utódoknak is az alapító grófnő vallásosságát, kinek nemes lelke az Ur e kedves hajlékának fölépítésében magasztos örömet talála.

Különfélek.

— Roma. IX. Pius pápa ő szentsége a sept. 30-ki titkos consistoriumban mondott beszédjében mély fájdalommal fejezi ki azon méltatlanságok fölött, melyek a kath. egyház, az apostoli szentszék iránt s irányában a piemonti kormány s a forradalom szítói és pártolói által elkövetettek; panaszt emelvén a nápolyi érseknek fegyveres kézzel elfogatása s nyájától elragadtatása, az előjáróknak az egyházmegyéikből elűzése s börtönbe vettete, a világi és szerzetes papok bántalmaztatása, a vallási társulatok felfüggesztése, a e tptomok kirabolgatása, az egyházi hatalom és törvényhatóság megsértése, az egyházi törvények megvettete, a tévtanoknak roszirányu könyvek s folyóiratok általi terjesztése miatt, a szent atya fölkiált a profétával: „Az átok, a hazugság, az embergyilkolás, a lopás, a házasságtörés előzőlenek bennünket s vér foly vér fölött.“ A legkeserűbb fájdalommal fölemlíti, hogy Nápolyban számos város hamvasztatott el s tetetett a földdel egyenlővé, számtalan feddhetlen lelkész és szerzetes, mindenkori s rangú és nemű polgár, sőt még betegek is a legaljasabb méltatlanságokkal illettettek, itélet nélkül bebörtönöztek vagy kivégeztettek. Továbbá elpanaszolja az egyház szorongatott állapotát Mexicóban, hol az egyháztanával ellenkező törvények hirdettettek ki, egyházi javak raboltattak el, szent épületek fosztogattattak, papok s apácák üldözttettek, a püspökök száműzttettek (kik majdnem mindnyájan a szent városban vannak); elpanaszolja, hogy Uj-Granada köztársaságban a felfogatás emberei által törvény alkotottat, mely szerint az egyházi hatalom hivatalát a világi kormány engedelme nélkül nem gyakorolhatja, s hogy a jezsuitákat és a szentszék követeit is elűzték. Mindezek után elmondja, mily vigasztalására szolgál Olaszország s az egész kath. világ püspökeinek ajtosságára, erényessége és erőlelkűsége, kik szóval és írásban rettenthetlenül védelmezik az egyház és szentszék ügyét; elmondja, mily örömtől van áthatva, midőn tapasztalja az egész keresztény világ papságának s hű népeinek, különösen pedig a romai népnek a szentszékbezi ragaszkodását, sze-

retetét. Befejezésül említi ő szentsége, hogy soha meg nem szűnik. Mária hatbatós szószólását kikérve, Istenhez fohász-kodni, miszerint a megpróbáltatás napjait megrövidítse, az egyház és államok fölött mentő karját kiterjessze, az egyház ellenségeit megtérítse s az üdvösség igaz pályájára visszavezérelje.

— A Florenzben megjelenő „Contemporaneo“ című lap szerint a nápolyi tartományokban az utóbbi 9 hónap alatt minden itélet nélkül rögtön 1840 lövetett agyon; szintén itélet nélkül, de elfogatásuk után néhány órával később 7120; börtönbe vettett 10600, befogatott 13629; 118 ház gyújtott föl, 12 templom rablatott ki, 2900 család üldözötték: 60 gyermek, 48 nő, 54 pap, 22 szerzetes öletett meg.

— A tisztelt közönség figyelmébe ajánljuk e című munkát: „Kalausa természetrajz oktatásában. Első rész. Allattan algymnasiumok s al-reáitanodák használatául. Irta Minikus Vince. Második kiadás. Veszprémben, 1861.“ E mű bővebb ajánlásául szolgáljon, a mit szerző az előszóban mond: „A természetrajz, mely honunkban a tanítás mezején oly soká paragon hevert, az újabb időben mint rendes tantárgy lépett föl, s a szemléleti oktatás körében tanítót és tanítványt hasznos s eleményes foglalkozásra gerjesztett, s bő ismerettel gazdagított. Alig mult el egy pár tanfolyam, s már hazánk szép vidékei, virágos rónái s lombos hegyei a termény-gyűjtemény színhelyévé alakultak, s állat-, növény-, ásvány- s kőütletpéldányokkal nem csak a közintézetek tárai gyarapodtak, hanem egyes tanulók magánteremei is ékeskedtek. A bel- s külföldi természetbúvár, ki évtizedek előtt érdekesebb tájunkon megfordult, sajnálkozva tapasztalható a felülő járatlanságot s részvéltenséget, nem ritkán a ferde, babonás fogalmat, mely a természeti tárgyak iránt még a miveltebb osztálynál is mutatkozott; jelenleg, bár általános sikerről még nem szólhatunk, de azt mindenestre állíthatjuk, miszerint a természetbúvár hazánk különféle részeiben — falukban és pusztákban — ha nem is alapos tudósokat, de kezdőket és számos műkedvelőket találhatand. Kiknél a környék nevezetes terményei s régiségei beesben tartatnak, s legtöbbször a kapzsi búvár rendelkezése alá boesáttatnak. Ha ehhez végre fölösleges gyűjteményeinknek a külföldiekkeli divatbavett kieserélését adjuk: e tudomány körében mutatkozó lendületet egyszersmind nemzeti nyeménynek is tekinthetjük, a mennyiben tudnillik a gyanúsító külföldnek műveltségünkre vonatkozó balvéleményéből e részben is levonhatunk. Ennyi siker dacára 4 év előtt a természetrajzot mint gymnasiumi tantárgyat a „maradjon e vagy ne maradjon?“ kérdésekkel ostromolták. Az ügy azon kevesek pirulásával némult el, kik nyiltan, vagy titkosan a „ne maradjon“ kérdés mellett szavaztak. E mozgást valószínűleg vallásos aggodalmak szülhették, melyeknek megnyugtásául az Ásványtan „előszavában“ tüzetesen nyilatkozandunk. Itt csak ezt mondjuk: nagy tapintatlanságot s a vallásos érzület kívánalma iránt még nagyobb botlást követne el az, ki ép e tárgyat, az ifjú ártatlan lelkületéhez alkalmazva, szerkeszteni nem tudná. Könnyű s erkölcsi dolog az ifjú kebelt a csodás földi teremtmények szemléléséről a böles Alkotóhoz fölemelni, s a termények sokasága közt vezetgetni, a nélkül, hogy gyengéd érzületét anyagi foltokkal szennyezne be. Mi végre a tankönyv — Allattan — szerkesztési modorát és ezélszerűségét illeti: megítélését pártatlan s illetékes szakértőkre bízom. Különb e munka már a kézikönyvtől elfogadott Allattanomnak csak rövidebb s javított foglalata, melyet az eléggé ismert Hölzel-féle csinos ábrákhoz alkalmaztam, azon oktatástani szempontból: mert a természetrajzot csak ábrákkal lehet sikeresen kezelni; mert a kérdéses ábrák a lapok közé illeszthetők, s mi figyelemre méltó, jutányosak. A festetlen ábrák pedig olesőségük mellett a rajzolásra alkalmul szolgálhatandak.“

Pályázat. I. Csanád vármegyébe kebelezett Püspök-Makó városban a rom. kath. elemi tanoda II. és III. egyesült fosztályban üresedésbe jött tanítói állomásra jövő november 12-ére pályázat nyitattik. A tanító évi ellátása: 272 frt a. ért., 12 pozsonyi mérő kétszeres buza, 2 öl tüzi puhafa, $\frac{1}{2}$ hold kender- és $\frac{1}{2}$ káposztás-föld, tisztességes lakás és szabad fűtés. A pályázóknak felső elemi tanodákra alkalmasnak, s erről, valamint erkölcsi jó magaviseletéről szóló bizonyítvánnyal ellátva kell lenniök, kiknek személyes megjelenése kívántatik. Kelt Püspök-Makón, 1861. october 17-én.

A tanoda igazgatóság.
II. Az ösi-i plebánia főkegyházában, Jenőben, új mesteri állomás, melylyel a jegyzőség is összekapcsolva leend, alapittatván, annak betöltésére november 15-éig ezennel csöd hirdettetik. Fizetése szabad lakáson kívül: 90 frt a. ért., 12 pozs. mérő buza, 28 pozs. mérő rozs, 10 pozs. mérő árpa, 2 öl fa, 30 kr minden iskolás gyermekről, kiknek száma 80-90 és a stola, végre szabad collecta borra. A kik ezen állomást elnyerni ohajtanák, bizonyítványaikat a föntirt határig alulirtoz beküldjék. Ösi, oct. 18. 1861. Utolsó posta: Veszprém-Palota.

Németh János, ösi-i plebános.

Adakozások.

A Szent-István-Társulat által Pesten szerzendő házra:

Kincz el Antal cz. kanonok, esp. s plebános Uj-Vencsellőn	frt.
egyszer mindenkorra	20
Laszlavik Imre.	3
Gyürky Antal dadai plebános	5
Laluhay István zalkodi pleb.	5
Fekete Mátyás rakomazi pleb.	10
(3 évre)	
Csete György rakomazi segédlelkész	1
Gramantik Ferenz rakomazi kántor	1
Szinay József eszlári pleb.	1
Horváth Ferenz berezeli pleb.	2
Szabó János esperes	2
egyszer mindenkorra	
Zupponics Arnold pr. kanonok	2
Málec Lajos zalavári lelkész	2
Böröndy János pénztárnok	1
Pintér Endre preb. kanonok.	2

A Szent-László-Társulatra:

Girik György pécsi megyés-püspök	frt.
Daróczy Zsigmond pápai prael. olv.-kanonok 1 db	50
föltehermentesítési kötvényben	100
Král József cz. püspök, éneklő-kanonok, míg él	5
Vörösi Mihály örkanonok.	20
Jónás József főesperes, kanonok	20
Gottliebovic Pál főesperes, kanonok	20
Virág Mihály kanonok	20
Klivényi Jakab kanonok	20
Sláby Ferenz kanonok	20
Szalay Antal kanonok.	20
Morea Mátyás esperes, német-mároki plebános 1 db	
pápai kötvényben	100 frank
A kiliti plebános beigtatási ünnepélyén gyűjtött	
adomány	30 frt és 1 db arany
Deák Zsigmond caesaropoli felszentelt püspök	2
Mogyorósy Pál pápóci prépost	5
Novák Ferenz sz.-adalberti prépost	2
Kozmár Pál papneveldei lelkész	1
Kokas József tanár.	1
Téglás János káptalani lelkész-helyettes	1
Tóth Antal nádorvárosi lelkész	1

Kegyes adományok.

Pápa ő szentsége számára: Horváth Dániel lelkész Hercegfalván 2 frt 10 kr. au. ért.; a simontornyai kath. község 1 frt. a. ért.

KIADJA A SZENT-ISTVÁN-TÁRSULAT; FELELŐS SZERKESZTŐ: KÁDAS RUDOLF.

PESZTEN EMICH GUSZTÁV M. AKAD. NYOMDÁSZ (BARÁTOK TERE, 7. SZÁM).